

The image features four fingerprints arranged in a 2x2 grid. The top-left fingerprint is red, the top-right is cyan, the bottom-left is yellow, and the bottom-right is blue. The word "avtryck" is written across the center in a white, outlined, sans-serif font.

avtryck

Upptäcksfärder i forskningslandskapet

Projekt AVTRYCK – ett samarbete mellan IDEELL ARENA och Vetenskapsrådet

Avtryck - bakgrund

I regeringens stora forskningssatsning om civilsamhället som till stora delar hanterades av Vetenskapsrådet (VR), ingick under 2010 och 2011 en komponent för spridning av forskning. IDEELL ARENA pekades ut som en lämplig samarbetspartner. 2011 och 2012 genomfördes exempelvis Arenan för civilsamhälle och vetenskap som en del i spridningsprojektet. Främst nya forskningsprojekt som erhållit finansiering från VR eller Riksbankens Jubileumsfond (med vilka IDEELL ARENA sedan länge haft ett samarbete) presenterades, men även annan forskning av intresse för den ideella sektorns organisationer.

Utöver de två konferenserna ingick ytterligare en del i spridningssatsningen. Ett projekt som IDEELL ARENA har valt att kalla Avtryck. Denna del hade som syfte att testa hur vi kan väcka nyfikenhet på och sug efter mer forskning med stöd av nya metoder och kanaler.

IDEELL ARENA får återkommande frågan om hur man ska kunna ta del av olika forskningsresultat utan att behöva läsa boken eller ta in forskaren som föreläsare. Därför skapades Avtryck för att tänja gränserna för vad forskningskommunikation och forskningsspridning är men även hur det ska gå till. Hela projektet var på så vis metodutveckling och en undersökning av hur kontaktytan mellan forskning och ledning skulle kunna se ut om man frångick de traditionella metoderna, det vill säga föreläsningar, seminarier och forskares texter av olika slag.

Redan från början skapade vi konkreta exempel på alternativa metoder, som sedan andra aktörer, inte bara vi själva, kan inspireras av. En satsning som sätter Avtryck.

Upptäcksfärder i forskningslandskapet

Hur ska vi närma oss forskningen om civilsamhället och de ideella organisationerna? För att få en bättre översikt har vi valt att skapa ett antal frågeområden. Avtryck zoomar sedan in på ett område i taget, en forskare i taget och undersöker vad som finns att hämta för civilsamhället.

Zooma in, undersök, gör ett eget avtryck

Avtryck undersöker genom att använda former utanför den traditionella föreläsningssalen. Under ett år har metoder skapats och idéer formats för att väcka nyfikenhet för forskning. Nu finns erfarenheterna samlade här för att direkt kunna användas så att dörren kan öppnas till forskningen för många andra. I varje avsnitt finns också tips på forskare att kontakta och andra vägar att fördjupa sig i forskningen.

1. Den ideella sektorns betydelse för demokratin

2. Den nya teknologin och civilsamhället

3. Gränsen till den offentliga sektorn

4. Gränsen till näringslivet

5. Individ/medlem

Dessa områden utgår från frågeställningar som är brännande för civilsamhället, och har inte så mycket att göra med den akademiska världens egna indelningar i discipliner eller fält. Vi gör inga anspråk på att vara heltäckande, snarare så gläntar vi på några aspekter och delar av forskningen och hur man kan gå vidare. Inom varje område är ett antal forskare aktiva. Samma forskare kan resa genom flera områden. På alla frågeområdena kan man föra in perspektiv som berör Lex, makt, globala frågor och den generella samhällsutvecklingen.

1

Den ideella sektorns betydelse för demokratin

Live the story.

? Folkrörelserna och den ideella sektorn förs ibland fram som demokratiskola, en kraft i samhället som främjar dialog, gör röster hörda och överbrygger avstånd mellan olika grupper i samhället. Stämmer det fortfarande? Rörelser som startar utifrån ett motstånd och en kamp för demokratiska rättigheter, hur länge fortsätter de att utmana samhällets normer och påminna om demokratis grund?

! Avtryck kontaktade en forskargrupp som bedriver motståndsforskning **"Resist Successfully in Social Transformations"**. För att förstå hur motstånd kan se ut bad vi forskarna att ta fram berättelser som illustrerade vad de forskade kring under en workshop. Det blev gripande berättelser både om grunden till varför de forskade, om deras eget engagemang och om människor som sätter sig upp mot ett helt system av förtryck genom mer eller mindre vardagliga handlingar. Berättelser om motstånd och mod. Detta följdes upp med att personer från den ideella sektorn under en workshop fick hitta egna motståndsberättelser från sina organisationer. Det gick till så att de först lyssnade på en inspirationsföreläsning om berättelsen som metod, där de också fick ta del av forskarnas berättelser. De fick sedan leta bland sina egna erfarenheter och känslor efter bevekelsegrunder och motståndssituationer. På slutet samlades alla och berättade för varandra.

"Berättelser bygger kulturen i organisationer"

Linus Olofsson, Studieförbundet Vuxenskolan i ett tweet under pågående Avtryck

Att göra själv:

1. Bjud in forskare till en första workshop för att ta fram berättelser som illustrerar vad de forskar kring. Det kan till exempel handla om en personlig upplevelse som förklarar varför de forskar på just det ämnet, något som en informant berättat om i en forskningsintervju eller en upplevelse i fält.

2. Anordna en andra workshop med praktiker, där forskarna delger sina berättelser, deltagarna får även ta del av inspiration och metod kring "storytelling". Arbeta sedan i små grupper och locka fram deltagarnas egna berättelser. Workshopen avslutas med att deltagarna samlas och berättar för varandra. Man kan med fördel skriva upp rubrikerna på blädderblock och sen spela in berättelserna på plats med kamera eller mobiltelefon.

3. Sprid berättelserna och gör fler!

Storytelling handlar om att ta fram och synliggöra en organisations egna berättelser om sig själv och sin verksamhet. Att sätta ord på det känslomässiga i arbetet, de personliga upplevelserna. Berättelserna ska helst ha en dramaturgisk tanke så att de kommer till sin rätt och inte blir för långa. Detta kan deltagarna lära sig genom att ta in en person med sådan kompetens, alternativt ta del av exempel på korta berättelser som finns samlade i olika böcker, på webben etc. Storytelling blir bäst när det är muntliga berättelser baserade på verkligheten.

Resurser:

Det finns många fler forskare och publikationer än de exempel som är listade här. Gå in på www.ideellarena.se för mer inspiration.

Erik Amnå, Örebro universitet. Fokuserar på ungdomar och unga vuxna i förhållande till civilsamhället och politiken. Arbetar med den multidisciplinära forskargruppen 'Youth & Society'

Kerstin Jacobsson, Södertörns högskola. Forskningsinriktning politisk sociologi, bland annat om EU, civilsamhälle och sociala rörelser, social mobilisering i Öst- och Central-europa, demokrati och medborgarskap.

Johan Lagerkvist, Utrikespolitiska institutet. Forskar om Kina, bland annat när det gäller hur inrikespolitiken påverkas av nya medier och internet. Även kinesisk utrikespolitik och relationerna med länder i Afrika söder om Sahara

Diana Mulinari, Lunds universitet. Forskar på genus ur ett globalt perspektiv. Ett exempel är projektet "Drömmar om förändring. Kvinnor och skapandet av det civila samhället i Arktiska regionen, Asien, Latin Amerika och Europa".

Marta Reuter, Stockholms universitet. Hennes forskning kretsar kring det civila samhället och dess organisationer, och det är framför allt den transnationella dimensionen som står i fokus. Både vilken roll de har i den processen och hur de blir påverkade av det.

Jens Sörensen, Utrikespolitiska institutet. Hans forskningsintressen är bland annat Jugoslaviens efterföljarstater, etnicitet, nationalism, och kritisk politisk ekonomi. Har bland annat arbetat med frågor som rör statskollaps och statsrekonstruktion.

Stellan Vinthagen, Högskolan Väst. Forskar om sociala rörelser, aktivism och hur dessa kan förändra samhället. Leder forskningsprogrammet *Motståndets globalisering* om hur motståndsgruppers demokratiarbete påverkas av globaliseringen.

Fabula Storytelling Ett berättarkompani som arbetar över hela Sverige och internationellt. De arbetar som konsulter i organisationer och coachar enskilda som vill förbättra sin talarkonst.

Storytellers Heijbel & Co Matts Heijbel konsulterar kring corporate storytelling. Arbetar med företag och organisationer i Sverige och Europa, bland annat med EU-projekt.

"Demokratiskola eller Hälsoprojekt, forskning om föreningsliv, socialt kapital och inflytande" av Susanne Lundåsen (2010), Sektor3

"Är idrott nyttigt? En antologi om idrott och samhällsnytta" – Red Johan Hvenmark (2012), SISU idrottsböcker

"En mosaik av mening. Om studieförbund och civilsamhälle" - Redaktörer är Johan von Essen och Gunnar Sundgren (2012), Bokförlaget Daidalos

2

Den nya teknologin och civilsamhället

LIKE?

Like IT? Or not?

? Kan man se hur den ideella sektorn utvecklat sitt användande av sociala medier så att det främjar deras verksamhet? Tar organisationerna vara på den generation som är uppväxt med detta så att de får mer utrymme och makt?

! I det här fältet har Avtryck inte testat produktionen i skarpt läge. Idén var att få syn på hur nätverk på internet fungerar och hur kontakten mellan människor i de sociala medierna ter sig. Forskningen har här tagit fram kartläggningar över hur kommunikationen ser ut. Tanken är att dessa skulle bli mer förståeliga om de lyftes ut i det fysiska rummet, t ex i form av stadsorientering. Efter orienteringen samlas gruppen och en forskare förklarar vilken typ av nätverk de just sprungit. Det kan vara intressant att lyfta tillbaka detta i den digitala världen, kanske genom att twittra på varje kontroll så att det skapas ett flöde under orienteringen.

Att göra själv:

1. Spåna tillsammans med en forskare om hur man skulle kunna göra en bana i staden, skogen eller konferenslokalen som motsvarar ett digitalt nätverk. Ta gärna hjälp av en scenograf eller annan person som är van att tänka rumsligt.
2. Låt deltagarna orientera sig på den banan ni tagit fram, kanske genom att de ska ta kontroller, rita upp en karta eller på annat sätt upptäcka olika vägar.
3. Gör en samling när det hela är klart, där forskaren kan knyta ihop det hela och ge en teoretisk ram kring vad deltagarna just har upplevt.

Resurser:

Det finns många fler forskare och publikationer än de exempel som är listade här. Gå in på www.ideellarena.se för mer inspiration.

Alexandra Segerberg, Stockholms universitet. Forskar på politiska, filosofiska och empiriska teorier kring kollektiv handling. Leder forskningsprogrammet "Digital media och civilsamhälleliga nätverk: Nationella och transnationella offentligheter"

Kari Steen-Johnsen, Instituttt for samfunnsforskning. Forskar kring konsekvenser som nätverkssamhället har för frivilligorganisationer. Arbetar med projektet "Social media and the new public sphere - consequences for democracy and citizenship".

Lance Bennett, University of Washington. Grundade och leder Communication and Civic Engagement som tittar på hur kommunikationsprocesser och teknologi kan förstärka medborgerligt engagemang i politik, sociala och globala frågor.

Alf Westelius, Linköpings universitet. Har forskat kring organiseringsprocesser och IT-utnyttjande i ideell, offentlig och privat sektor. Även hållbar organisering och breda, infrastrukturella IT-tillämpningar, som email, bredband och webb.

"Var står forskningen om civilsamhället?" av Elisabeth Lilja och Martin Åberg (2012), Vetenskapsrådet (Denna forskningsöversikt kartlägger bland annat forskningen i detta fält)

"Digital Networks and the State: Some Governance Questions", Saskia Sassen (2000), Theory, Culture & Society

"Link, Search, Interact: The Co-Evolution of NGOs and Interactive Technology" Jonathan Bach och David Stark (2004), Theory, Culture & Society.

"The Upheavals in Egypt and Tunisia: The Role of Digital Media", Philip N. Howard och Muzammi M. Hussain (2011), Journal of Democracy

"The Logic of Connective Action: Digital Media and the Personalization of Contentious Politics", W. Lance Bennett och Alexandra Segerberg (2013), Cambridge & New York: Cambridge University Press

"Collective Action in Organizations: Interaction and Engagement in Era of Technological Change", Bruce Bimber, Andrew Flanagin och Cynthia Stohl (2012), Cambridge & New York: Cambridge University Press.

"Networks of outrage and hope: social movements in the Internet age" Manuel Castells (2012), Cambridge: Polity

"Reformatting politics: information technology and global civil society" Jodi Dean, Jon W Anderson, och Geert Lovink, red. (2006), New York: Routledge

"Digitally enabled social change: activism in the Internet age" Jennifer Earl och Katrina Kimport (2011), Cambridge, Mass.: MIT Press.

"Tweets and the Streets: Social Media and Contemporary Activism" Paolo Gerbaudo (2012), London: Pluto Press.

3.

Gränsen till den offentliga sektorn

Border.Line.Fine.

? När den offentliga sektorn ser den ideella sektorn som leverantörer av service i vård, skola och omsorg förändras villkoren. Organisationens uppdrag kan då börja glida mot det som beställs istället för det mål som är statuerat av medlemmarna. Förtroendet från den offentliga sektorn ger inflytande men närhet till makten innebär ibland svårigheter att ifrågasätta den. Kommer nya organisationer vara de som på allvar påverkar samhällsutvecklingen, eller är de etablerade fortsatt den kraft som påverkar?

! Idé för produktion: Avtryck har inte testat denna metod i skarpt läge, tanken är att analysera nyheter som berör gränsen till offentlig sektor med forskningens hjälp. Att se om de pekar på någon tendens och hur det skulle kunna beröra den organisation man själv befinner sig i. Detta genom att från en påhittad framtid blicka tillbaka på en av dessa nyheter i bilder. Tillbakablicken presenteras för de andra genom ett kort bildspel, en klassisk powerpointpresentation.

Att göra själv:

Det behövs en scanner, bilder, tidningar att klippa i, papper, pennor och klister. Samt en dator per grupp med powerpointprogram.

1. Be forskaren att välja ut ett antal nyheter som är relevanta för forskningen.
2. Samla en grupp som får lyssna till en kort introduktion av forskaren som handlar om tendenser när det gäller gränsen till det offentliga.
3. Dela upp i mindre grupper som får välja var sin nyhet att jobba med.
4. Ge grupperna uppgiften att blicka tillbaka på nyheten från en fiktiv framtid, t ex om tjugo år. Detta reportage från framtiden består av fem bilder som gruppen tillverkar genom att göra collage, rita etc.
5. Grupperna får scanna in bilderna, göra en powerpointpresentation och berätta om bilderna för resten av gruppen. Presentationen ska inte ta mer än fem minuter. Ge några minuter för frågor efteråt
6. När grupperna är klara, avrunda med en diskussion där forskaren lyfter frågeställningar som kommit upp och deltagarna funderar över vad de tar med sig tillbaka till sin organisation.

Resurser:

Det finns många fler forskare och publikationer än de exempel som är listade här. Gå in på www.ideellarena.se för mer inspiration.

Johan von Essen, Ersta Sköndal högskola. Forskar kring hur det ideella arbetets betydelse inbegriper föreställningar om samhället och vad det betyder för människan. Har bland annat studerat studieförbundens historia och samtid.

Carin Falkner, Högskolan för lärande och kommunikation i Jönköping. Forskar kring pedagogik och informellt lärande. Deltog i forskningsprojektet "Demokratiska läroprocesser i folkbildande organisationer".

Tobias Harding, Linköpings universitet. Forskar dels kring kulturlivets organisering, och även hur värderingar och föreställningar om demokrati överförs och förändras när ett allt mer transnationellt civilsamhälle möter etablerade modeller.

Staffan Johansson, Göteborgs universitet. Forskar kring hur ideella organisationer och välfärdssamhället förhåller sig till varandra. Projektledare för forskningsprojektet "Mellan röst och service - Ideella organisationer i ett föränderligt välfärdssamhälle".

Henrik Nordvall, Linköpings universitet. Huvudintresset inom forskningen är folkbildning och demokratirörelser. Har studerat hur det lokala World Social Forum organiserades i Sverige och hur den skandinaviska folkhögskoleidén sprider sig globalt.

Pelle Åberg, Ersta Sköndal högskola. Hans forskning rör bland annat transnationellt civilt samhälle, demokratibestånd, förhållandet mellan civilt samhälle och demokrati. Har även studerat de svenska studieförbunden.

PerOla Öberg, Uppsala universitet. Forskar i projektet "Civila samhället och den upplysta välfärdsstaten" om hur det civila samhällets roll i att skapa en arena för dialog mellan politisk elit och medborgare skulle kunna se ut.

"Bildning och demokrati: nya vägar i det svenska folkbildningslandskapet" Tobias Harding, Erling Bjurström, Carin Falkner, Bernt Gustavsson och Henrik Nordvall (2013), Carlsson

"Ideella mål med offentliga medel, förändrade förutsättningar för ideell välfärd" Staffan Johansson (2005), Sober förlag

"Mellan staten och kapitalet, Civilsamhället under omkonstruktion" – Jenny Björkman (2012), Riksbankens jubileumsfond

"Från nationalstat till näringsliv? Det civila samhällets organisationsliv i förändring" – Filip Wijkström och Torbjörn Einarsson (2006), EFI

"Jourhavande medborgare. Samhällsengagemang i en folkrörelsestat", Erik Amnå (2008), Studentlitteratur

"Samråd en skrift om Överenskommelsen inom det sociala området" (2012).

4 Gränsen till näringslivet

Är du lönsam?

? Språk, metoder och idéer sipprar mellan näringslivet och den ideella sektorn. Fler personer anställs i de ideella organisationerna, ekonomiska mätsystem används för att mäta framgång och resultat. Men vad händer då med makten i organisationen? En situation kan uppstå där medlemmarna har mycket mindre kunskap och insyn än de anställda som arbetar i organisationen varje dag. Är det värt att centralisera en förening till priset av en mer hierarkisk och toppstyrd organisation? Samtidigt finns de organisationer som medvetet och framgångsrikt sedan start levt med den dubbla identiteten att vara företag och ideell förening.

! Avtryck valde forumteater som ett sätt att ställa frågan och konkretisera vägskälet, diskutera konsekvenser. Tre scener, tre möten. Draget till sin extrem men ändå fullt igenkänningsbart blir det en kickstart för diskussion och interaktion. Föreställningen blir i själva verket ett laboratorium där olika lösningar testas och genomlysas. Igenkänningsfaktorn gör att det blir lätt att prata om sin egen organisation utifrån de konkreta scener vi får se. Publiken får själva gå in och byta av skådespelarna för att föreslå nya sätt att hantera konflikter som uppstår.

Forumteatergruppen Breyta har tagit fram föreställningen ovan som kan beställas (rabatterat för IDEELL ARENAS partners). Den baseras på Johan Hvenmarks forskning och är anpassad till att väcka de frågor som hans forskning diskuterar i vilken organisation det än gäller, från lokal till regional i alla typer av verksamheter.

”Fantastiska mötesdeltagare som generöst bidrar med innehållet i forumteatern. Inspirerande!” Sanna Wärn, Cancerfonden

Forumteater är en interaktiv teaterform där publiken kan förändra och påverka föreställningen. En eller flera scener spelas upp för publiken. Scenerna innehåller alltid en konflikt och avslutas där konflikten är som värst. När samma scen spelas upp igen, uppmanas publiken att stoppa spelet. Den som stoppade bjuds in att ta över en av rollerna och spela på ett sätt så att konflikten minskas eller bryts. Efter att ha provat sitt förslag går den som gjort utbytet tillbaka till sin plats i publiken. Den ursprungliga scenen spelas åter upp och andra ur publiken får stoppa händelseförloppet och göra utbyten där alternativa sätt att ändra händelseförloppet testas. Formen kan anpassas till ett kortare format där scenerna bara spelas upp en gång och publiken kommenterar och vägleder skådespelarna istället för att delta.

Att göra själv:

1. Definiera vilka frågor ni vill ta upp, vilken forskning som verkar intressant.
2. Kontakta en teatergrupp, med erfarenhet av forumteater, och en eller flera forskare
3. Forskaren och teatergruppen behöver träffas några gånger för att arbeta fram föreställningen. Manusförfattaren tar tillsammans med forskaren fram konkreta dilemman och situationer, gärna från verkligheten, att bygga scener kring.
4. När manuset är klart repas föreställningen in. Räkna med cirka 4-5 månaders total förberedelse.
5. En färdig föreställning kan användas flera gånger, kanske åka på turné. Det är en fördel om forskaren kan vara på plats och kommentera föreställningen.

Forumteater bygger på en tydlig konflikt, medan det sällan är så svart eller vitt inom t ex samhällsforskningen. Det här gör att det finns en inneboende motsättning mellan framställning och forskning. För att få dessa två motsatser att mötas är det bra att se det som att forumteatern ställer frågan, drar allt till sin spets, och publiken står för diskussionen och ifrågasättandet. Ett sätt att förstärka detta är att göra flera scener som motsäger varandra, där publiken sympatiserar med olika sidor i konflikten.

Resurser:

Malin Gawell, Institutet för entreprenörskap- och småföretagsforskning. Forskningen fokuserar på socialt, samhällsligt och aktivistiskt entreprenörskap. Bland annat på hur dialogen mellan staten och civilsamhället ser ut i detta fält.

Johan Hvenmark, Ersta Sköndal högskola. Gör organisations- och ledarskapsrelaterade studier kring ideella organisationer och deras förutsättningar. Intresserar sig för medlemmarnas villkor och hur de påverkas vid gränsen till näringslivet.

Johan R Norberg, Malmö högskola. Ett pågående forskningsprojekt är "Idrottens arbetsmarknad". Undervisar och forskar inom idrottshistoria och idrott ur statsvetenskapliga perspektiv, särskilt idrottspolitik.

Helén Strömberg, Umeå universitet. Har drivit forskningsprojektet "Ideella föreningar, aktiebolag eller hybrider? Förändrade ekonomiska förutsättningar och det ideella arbetets betydelse för svenska idrottsföreningar 1960-2009."

Filip Wijkström, Handelshögskolan och Stockholms universitet. Fokus för hans forskning har sedan början av 90-talet varit idéburna organisationer, ledning och styrning av verksamhet i offentlig och ideell sektor. Är sammankallande för IDEELL ARENAS vetenskapliga råd.

Patrik Zapata, Göteborgs universitet. Medförfattare i antologin "Den framgångsrika ekonomiskan". Red Björn Rombach. Forskningsintresset rör bland annat organisering av staden, hållbarhet och organisatoriska språk.

"Civilsamhället i samhällskontraktet, en antologi om vad som står på spel" red Filip Wijkström (2012), European Civil Society Press

Forumteatergruppen Breyta har tillsammans med forskaren Johan Hvenmark tagit fram en föreställning kring den ideella sektorns gräns till näringslivet. Kan beställas från Breyta (för kontaktinfo, se www.breytaforumteater.se), till rabatterat pris för IDEELL ARENAS partners.

5

Individ/Medlem

Den rätta vägen
är den enda vägen.

? Engagemanget i Sverige har alltid varit högt och är det än idag. Men formerna för det skiftar. Nya begrepp som sms-aktivister och månadsgivare visar att medlemmen börjar spela en annan roll i organisationen. Det finns samtidigt grupperingar som organiserar sig helt utan att bli föreningar, sköter all kommunikation via internet och dras ihop av ett intresse. När medlemmarna kommer och går, vad händer då med medlem-sinflytande och långsiktighet? Finns det nya sätt att bygga upp organisationen för att ta till vara på nya former av engagemang och ändå behålla den demokratiska grundidén?

! För att få syn på dagens engagemangsformer letade Avtryck upp lokalt engagemang i Stockholm och Nacka. Det blev en busstur till verkligheten, där professor Lars Svedberg berättade om engagemangets historia i Sverige, samtidigt som han visade platser utanför fönstret som varit viktiga för det. I Stockholm tittade vi på stadsodling. Först "Tillväxt" som sysslar med gerillaodling, ett exempel på ett nätverk som varken organiserar sig som förening eller söker tillstånd. De odlar tillsammans. Vidare besöktes "Trädgård på Spåret", en förening som växt upp med New York och Berlin som inspiration. En förening med närhet till sponsorer och entreprenörer. Turen avslutades med ett besök i "Koloniträdgårdarna" på Långholmen, som hållit sitt odlande och engagemang levande i över hundra år.

Soul prints Green prints

På de olika platserna intervjuades representanter från verksamheterna av forskaren. Vid ett annat tillfälle gick bussturen till Nacka. Där var fokus på religiöst engagemang. Bussen stannade först i hos "Källan" där katoliker, muslimer och protestanter samarbetar med lokalt socialt arbete. Nästa stopp var hos en grupp sökare som träffas helt utan ramar, föreningsform eller stadgar för att hitta sin egen andlighet.

Att göra själv:

- 1.** Kontakta en eller flera forskare i ämnet ni vill berätta om eller visa.
- 2.** Ta reda på intressanta exempel på lokalt engagemang att besöka i närområdet, utifrån forskningen.
- 3.** Kontakta representanter från dessa och var tydlig med hur det kommer sig att ni kontaktar dem, vad ni vill veta om deras verksamhet. Var lyhörd för vad de vill berätta. Ofta har man kort tid på platsen, kanske bara tjugo minuter och då är det viktigt att representanten följer den röda tråden i bussresans innehåll.
- 4.** Boka en buss och kontrollera att bussen har ett bra ljudsystem med trådlös mikrofon. Detta är viktigt, så att alla kan höra när passagerarna ställer frågor. Även så att guiden kan se sina passagerare och ha ögonkontakt vid guidning.
- 5.** Lägg upp rutten. Forskarna kan agera guider på resan, i annat fall behövs någon som leder resan och samtalet. Det blir effektivt om guiden berättar något om det man ser utanför fönstret när man passerar, något som rör temat för bussresan.

Det är bra att lägga en längre resa i början, så att forskaren kan ge alla i bussen får en gemensam kunskapsbas och introduktion i ämnet innan man stannar vid första stoppet. Ett tips är att representanten från det lokala engagemanget följer med efter besöket och tar frågestunden under bussresan. Dels för att vinna tid, dels för att det är en plats där det är lätt för passagerarna att interagera.

Resurser:

Nora Räthzel, Umeå universitet. Har bland annat arbetat med forskningsprojektet "En tid av fara - en tid av möjligheter: individernas roll som förändringsaktörer i organisationer. En kvalitativ och kvantitativ studie av nationella och internationella fackföreningar."

Daniel Naurin, Göteborgs universitet. Föreståndare för Centrum för Europaforskning (CERGU). Intresserar sig bland annat för lobbying, intressegrupper och frågor som rör transparens och offentlighet.

Lars Svedberg, Ersta Sköndal högskola. Har sedan slutet på 80-talet forskat kring ideella organisationer. Han har i sin forskning kartlagt, inventerat och analyserat det svenska ideella engagemanget och hur det har förändrats över tid.

Eva Jeppson Grassman, Linköpings universitet. Har bland annat arbetat med studier som visat hur och av vem hjälp ges i den breda informella sfären, utanför den offentliga sektorn och frivilligorganisationerna. Även äldreforskning och handikappforskning.

Magnus Jegermalm, Ersta Sköndal högskola. Har forskat kring stödinsatser som anhöriga till äldre personer kan få från kommunen eller från frivilliga organisationer, men även studerat informella insatser från ett bredare befolkningsperspektiv.

Apostolis Papakostas, Södertörns högskola. Forskar bland annat kring medlemskapets utveckling och demokratin i ideella organisationer. Medförfattare i "Om Civilsamhället i samhällskontraktet - En antologi om vad som står på spel".

"Svenskarnas engagemang är större än någonsin, Insatser i och utanför föreningslivet" Befolkningsstudie av Lars Svedberg, Johan von Essen och Magnus Jegermalm (2010), rapport Regeringskansliet

"Det svenska civilsamhället, en introduktion", Johan von Essen red (2010), Forum för frivilligt socialt arbete

"Civilsamhällets många ansikten", Filip Wijkström (2012), EFI in cooperation with European Civil Society Press

"Det civila samhället som forskningsfält, nya avhandlingar i ett nytt sekel", Redaktörer: Lars Svedberg och Lars Trädgårdh (2006), Gidlunds förlag

6

Att göra ett Avtryck

Avsnitt 1-5 finns exempel och tips på hur du kan göra ett avtryck. Självklart är det bara fantasin som sätter gränser för hur du väljer att närma dig forskningen. I tidigare kapitel har vi presenterat färdiga metoder. Här i sista avsnittet har vi samlat några generella tips och erfarenheter som vi samlat på oss under det år som Avtryck har varit igång. De kan vara bra att ha som utgångspunkt för att utforska egna, nya metoder att göra Avtryck.

SÄT SÄ - GÖT SÄ - VTRYCK SÄ - SÄ SÄ SÄT SÄ - SÄT ETT EGET AVTRYCK SÄTT ETT EGET AVTRYCK

”Det här måste vara ett helt oslagbart sätt att starta en diskussion!”
kommentar från deltagare i forumteatern under Riksidrottsforum 2012

Förslag på arbetsgång

- 1.** Välj ett av områdena 1-5 (se kapitel 0 i denna folder) som är relevant för din organisation. Definiera ett problem eller en fråga som många i organisationen diskuterar just nu.
- 2.** Titta på de forskningsprojekt och forskare som berör denna fråga.
- 3.** Kontakta forskaren och prata om saken.
- 4.** Om tycke uppstår, välj ett verktyg (se exempel till höger).
- 5.** Kontakta kultur- eller medieproducent, till exempel en teatergrupp.
- 6.** Sammanför forskare med producent, ta fram ditt Avtryck med innehåll från forskaren och form från producenten.
- 7.** Bjud in deltagare – kör produktion, starta diskussion!
- 8.** Samla slutsatser och börja implementera.

Verktyg

Gestaltning: ge den bärande idén i forskningen konstnärlig form.

Undersök: forska tillsammans med forskaren, ge er ut i verkligheten.

Berättelser: hitta berättelserna i forskningen, inspireras av dem till egna berättelser. Dokumentera och fyll på. ”Det påminner mig om när...”

Aha-upplevelsen: be forskaren att berätta om sin aha-upplevelse. Sprid den vidare.

Konkretisera: ta konkreta situationer från forskningen och spela upp dem som en pjäs.

Spegla: blanda forskare och de som arbetar i organisationen, låt dem hitta exempel i den egna organisationen. Låt dem säga emot varandra.

Utnyttja mediabilden: lek med nyheterna, jämför med forskningen. Hitta på egna nyheter.

Stort tack till vår expertgrupp som bidragit med idéer och erfarenheter under resans gång:

Jonas Bergström (Baboon)

Elisabeth Lilja (Stockholms universitet)

Birgitta Sandström Lagercrantz (Miljökonsult)

Ola Segnestam Larsson (IDEELL ARENA)

Emma Stenström (Handelshögskolan, Konstfack)

Anna Maria Fleetwood (Vetenskapsrådet)

Karin Karlsson (SISU Idrottsutbildarna)

Cissi Askwall (Vetenskap och Allmänhet)

avtryck

No limits

Och nu?
Vad behöver du?
Vad kan forskning göra för din organisation?

Gör något.
Boka in ett kvartssamtal:
avtryck@ideellarena.se